

JIGAL KRANT

De kosjere hamvraag **Veganist**

Ik had nog nooit van Rav Shmuly gehoord, toen ik een tijdje geleden een krantenknipsel in mijn hand gedrukt kreeg met als kop 'Why This Rabbi Is Swearing Off Kosher Meat'. Het papier was van *The Wall Street Journal* en de woorden van Rabbi Dr. Yanklowitz, volgens zijn profiel op Wikipedia beter bekend als Rav Shmuly.

De begeleidende foto toont bepaald geen elf-in-een-minje-rabbijn. Baard en bakkebaarden ontbreken en los van het nog net zichtbare randje van zijn keppel, doet Rav Shmuly eerder denken aan de quarterback van een willekeurig American footballteam, dan aan een orthodox-Joodse geestelijke. Toch blijkt achter deze vent met stierennek, flaporen, opgeschoren steeltjeshaar en disproportioneel grote prodentlach een groot rabbijn schuil te gaan. *Newsweek* rekende Yanklowitz in 2012 en 2013 tot een van de vijftig meest invloedrijke rabbijnen van Amerika (dit jaar werd die ranglijst opgeheven, omdat de redactie de hoeveelheid rabbinale smeekbedes en dreigementen niet meer aankon).

In zijn betoog, geplaatst op de opiniepagina van de grootste krant van Amerika, stelt Rav Shmuly dat kosjer vlees even ongezond en immoreel is als regulier vlees. Van het eerste kijken wij niet op, maar in Amerika gelooft een substantieel deel van de niet-Joodse bevolking dat een k in een driehoekje of sterretje of een u in een cirkeltje een gezondheidskeurmerk is. De rituele slacht biedt daarnaast geen enkele ethische garantie. Dat was vroeger wel anders, zo schrijft Yanklowitz. De sjechita was ooit bedacht om de band tussen dier en slachter innig te houden, een ambitie waar sinds de industrialisatie van de vleesindustrie niets meer van over is. De rituele slacht is lopendebandwerk geworden en de schandalen in kosjere slachthuizen zijn even talrijk als in de abattoirs waar geen gebeden worden gepreveld.

Hoewel Amerika lang niet zo'n sterke lobby tegen de onverdoofde slacht kent als Europa, is Rav Shmuly zeker niet de eerste die de noodklok luidt over de sjechita. Maar er is meer. We moeten vooral niet de fout maken om ons blind te staren op de slacht, zo schrijft de rabbijn. De dieren die zijn voorbestemd om te eindigen in de tsjolent of de matseballensoep, leiden even miserabele levens in de bio-industrie als

hun lotgenoten die belanden in het *happy meal* van uw favoriete fastfoodketen.

In de televisieserie *De Kosjere Hamvraag* betoogde ik hetzelfde. Waarom discussiëren we ons een ongeluk over de dood van ons slachtvee en negeren we hun dieronwaardige levens? In een aflevering koop ik bij een barmhartige pluimveehouder een scharrelkip, die ik Chaïm doop en die een tijdje komt logeren in mijn achtertuin. Net voordat hij als eerste vrolijke kip in de vaderlandse historie kosjer wordt geslacht, hoort een aanwezige poelier mij afscheid nemen van Chaïm. „Je hebt hem een naam gegeven?! Je gaat hem toch zo opeten?” „Chaïm is Hebreeuws voor leven,” antwoord ik. „Ja, maar hij gaat dood hoor, hahaha.” Aan de poelier was de metaforische boodschap van Chaïms naam niet besteed, maar aan u hopelijk wel.

Rav Shmuly eet geen vlees en zuivelproducten meer. Met een welhaast christelijke missiedrang probeert hij met internetfilmpjes anderen voor zijn veganistische dieet te winnen. Met als belangrijkste wapen: zijn eeuwige prodentlach en een bevriend paard. Voer maar eens in op YouTube: 'Yanklovitz'. Het eerste filmpje is een aanrader.

Mijn conclusie is anders. Wie wegloupt, verliest het vermogen om vanbinnenuit verbeteringen aan te brengen. Bij onze eigen slager is inmiddels kosjere scharrelkip te koop en als we die massaal verkiesen boven de kosjere plofkip, dan doen we meer voor het welzijn van dieren, dan wanneer we paarden knuffelen en op worteltjes knagen. Voer maar eens in op Uitzending Gemist: 'vlees/kip'. Het eerste filmpje is een aanrader.

Tamarah Benima

Geen tranendal

Dat ononderbroken leren is niet waar, en het ononderbroken lijden is ook niet waar

Geetergd zocht ik op internet het antwoord. Voor de zoveelste keer las ik een korte samenvatting van de Joodse geschiedenis. Voor de zoveelste keer waren in een paar bladzijden duizenden jaren bij elkaar gepakt en beschreven als één groot verhaal van discriminatie, uitsluiting, vervolging en moord, overal en altijd. Ook ik ben een kind van de Sjoa. Ik ontken de diepgaande invloed van de Grote Ramp niet. En toch dacht ik: dat kán niet waar zijn. Joodse geschiedenis moet veel meer zijn dan ellende in allerlei vormen. Wie is ermee begonnen om de Joodse geschiedenis te beschrijven als een groot tranendal voor een bedreigde minderheid, zwak en onmachtig, blootgesteld aan de haat en aversie, het onbegrip en de spot van de omringende omgeving?

Het antwoord: Heinrich Graetz. Hij was de grootste geschiedkundige van de 19e eeuw. Geboren in 1817 en gestorven in 1891 in Oost-Pruisen, heeft hij zijn stempel op ons allen gedrukt. Graetz maakte van de geschiedenis van de Joden een geschiedenis van lijden en geleerdheid. Die geleerdheid is natuurlijk ook belangrijk. Daaraan danken we de opvatting (ik vrees een illusie) dat alle Joden al duizenden jaren met hun neus in de boeken zitten. Niet alleen de allerknappsten, maar allemaal. Niks geen Jom Ha Voetbal (ik ben dol op voetbal, dus van mij geen kritiek), niks geen eindeloos ouwehoeren bij de handel in koeien en schapen of soortgelijke activiteiten, nee, *lernen, lernen* en nog eens *lernen*.

Dat ononderbroken leren is niet waar, en het ononderbroken lijden is ook niet waar. Al in 1928 muntte de meest invloedrijke Joodse historicus van de 20e eeuw, Salo Baron, de term 'de lacrimose theorie van Joodse geschiedenis', oftewel de 'tranendaltheorie'. Baron verzette zich tegen Graetz' voorstelling van zaken. En hij hield dat ook na de Sjoa vol. Op goede gronden. Baron was nog voor zijn 28e drie keer gepromoveerd. Zijn kennis was duizelingwekkend. Hij had alle teksten die ertoe deden gelezen. Hij wist wat hij zei. Zijn *Sociale en religieuze geschiedenis van de Joden* telt achttien delen. Hij stierf voordat hij alle delen die hij had gepland, kon schrijven.

In 2015 is het 120 jaar geleden dat Baron werd geboren. Een geweldige reden om Barons zienswijze uitgebreid onder de aandacht te brengen. Want dat is hard nodig.

Waarom discussiëren we ons een ongeluk over de dood van ons slachtvee?